

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

verschijnt eens in de veertien dagen

Kommissie van redactie:

Ds. M. Baan, Zeist; Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H. C. van der Ent, Katwijk aan Zee; Ds. R. Kok, Nijkerk; Ds. H. van Leeuwen, Urk; Ds. D. Slagboom, Dordrecht-Centrum; Ds. M. C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; J. van Heteren, Sliedrecht-Centrum en Joh. van der Lee, Alphen aan den Rijn.

Redactie:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, Meerkerk. Telefoon 01837-357

Administratie:

Joh. van der Lee, Van Eeghenstraat 14, Alphen aan den Rijn, tel. 01720-3814, postrekening 704350, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het pand” te Alphen aan den Rijn.

Abonnementsprijs f 7,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en voor Canada 3 dollar per jaar.

Advertenties f 0,20 per m.m. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Christus bespot als Profeet

*En anderen gaven Hem kinnebakslagen, zeggende:
Profeteer ons, Christus, wie is het, die U geslagen heeft?*

Mattheüs 26 : 68

Een geweldig ogenblik is het. Over Christus is het doodvonnis uitgesproken door het sanhedrin. In het hogepriesterlijk paleis van Kajafas heeft het „des doods schuldig” tot Hem geklonken. Hij heeft Zich de Zoon van God genoemd en is daarom als godslasteraar ten dode verwezen. Vergeet niet, dat hier het rechtskollege van Israël spreekt, dat de majesteit en het recht van God moet handhaven. Dan moet er wel een huivering door de rechtszaal bij dit ontzettende vonnis heengaan!

Maar neen.... niet de minste indruk is er. Het tegendeel komt openbaar. De overpriesters en schriftgeleerden van het hoogwaardig gezelschap springen van hun zetels af. Zij doen mee met de dienstknechten. Als wilde dieren vallen allen op Christus aan. Zij openbaren hun haat door Hem tot een spot te maken. Zij spuwen Hem in Zijn aangezicht. Zij slaan Hem met vuisten. Zij geven Hem kinnebakslagen. Zij doen een doek over Zijn hoofd, slaan opnieuw en roepen uit: „Profeteer ons, Christus, wie is het, die U geslagen heeft?”

Vreselijk lijden voor Hem. Zo wordt Hij buiten de wet geplaatst. Al was Hij door het sanhedrin veroordeeld, tóch deelde Hij nog in de bescherming naar de wet. Ook dát wordt Hem onthouden. Daarin is Hij Borg voor hen, die het zichzelf hebben waard gemaakt buiten alle rechten te staan. Om door Zijn volmaakte wetsvolbrenging uitzicht op God te ontvangen.

Het bijzondere in dit lijden is de spot met Zijn profetisch ambt. Spot is één van de gemene wapenen, die de zonde de mens in handen heeft gegeven. Althans de onheilige spot. De mede-mens wordt er door vernederd en in zijn eer aangetast. Spottende woorden en gebaren zijn als pijlen, die doordringen in de ziel van een ander.

Nu wordt Hij hier bespot, Die één en al waarheid is en voor Zijn borgziel dit zo diep doorvoelt. Het is een apart gedeelte in Zijn lijden, dat Hij als betalende Borg moet ondergaan. Die spot richt zich op Zijn ambt, hier op Hem als Profeet. Hij krijgt kinnebakslagen. Dat wil dus zeggen, dat de slagen komen dáár, waar Hij Zijn woorden gesproken heeft en spreekt. Zijn mond had geopenbaard de gedachten Gods. Hij was onder dit volk Profeet geweest. Krachtig had Hij het Woord van dood en leven onder hen gesproken. Zo spotten zij in vijandschap met deze van God geopenbaarde Profeet. Hun hand is tegen Zijn mond.

En nog erger is dat, als zij Hem geblinddoekt slaan en vragen: „Wie heeft U geslagen?” Zo maken zij van Hem een waarzegger en onteren

zij het ambt, dat Hij van God ontvangen heeft. En zij konden het weten, dat Hij als Profeet een andere roeping had dan zij in dit helse spel voorgeven. Van Hem was getuigd: Een groot Profeet is onder ons opgestaan. En nog zoëven had Hij profeteerd, dat zij Hem zullen zien komende op de wolken des hemels. Misschien zegt ge: doen zij dit bewust? Laat het u niet voorbijgaan, dat het hier gaat om wat de vijandschap van hun hart openbaart.

Wie zich voor God leert kennen in waarheid des harten, die leert zijn naam schrijven onder deze spottende menigte. Wie is het, die U geslagen heeft? zeggen zij. En nu is dit het wonderlijke, dat bij het licht van de Heilige Geest het antwoord gekend wordt: ik ben het, die U geslagen heb.

Wij hebben in het paradijs Gods Woord veracht en verworpen. Gekozen hebben we voor de dood. Nu heeft God gedachten des vredes gehad om een verloren Adamskind te zaligen. In Zijn uitgaande nodigingen maakt Hij die gedachten bekend. Daarin spreekt de hoogste Profeet en Leraar. Maar we zijn vijanden van nature van wet en Evangelie, van Zijn Woord. Blind voor wat we nodig hebben om voor God te bestaan.

Door het werk des Geestes worden ogen en oren geopend. Komt er een betrekking op het Woord van die Profeet midden in al mijn ellende. Doch juist in die weg wordt eigen bestaan ontdekt, dat vol vijandschap is tegen Zijn Woord. Ik ben het, die U geslagen heb.

Wat is het daarom erg Gods Woord te verachten zonder door waarachtige bekering eronder te buigen. Hoe menigmaal heeft Hij bijeen willen vergaderen en gij hebt niet gewild. Vraag dan heden aan de Heere op grond van wat Hij zegt om verbreking van uw hard

De Christinnereis is voor jong en oud

29.

Enigszins verruimd door Stoutmoedig te volgen in het vertrouwen op de Heere, gingen de pelgrims verder. Altijd weer zocht deze gids vanuit de Schrift en dat bij het licht van de Heilige Geest, de stoutmoedigheid van het geloof te prediken tot troost voor het hart van deze bezwaarde reizigers, die soms in de banden van de dood en in de angsten van de hel verkeerden.

Enigszins waren de reizigers door het troostwoord van Stoutmoedig verruimd. Maar daar-

VAN DE ADMINISTRATIE

Bijzonderheden zijn er ditmaal niet te vermelden. Het is opmerkelijk, dat velen alreeds het abonnementsgeld voor de 5de jaargang ons toezonden, daar toch in april de nieuwe jaargang begint. Wij hopen, dat dit goede voorbeeld bij al onze lezers navolging mag vinden, zodat niet één abonnee achterblijft om bij het begin van de 5de jaargang te betalen. Dat ons blad gewaardeerd wordt bleek ook nu weer, daar ons van verschillende zijden de vraag gesteld werd of het niet mogelijk is dat „Bewaar het Pand” wekelijks gaat verschijnen. Een vraag, die wel overweging waard is. Voorts vermelden wij weer ontvangen te hebben f 123,50. Daarvoor weer onze hartelijke dank, en bij de voortduur aanbevelen. Ons giro-nummer is 704350 t.n.v. Adm. „Bewaar het Pand”, v. Eeghenstraat 14, Alphen a.d. Rijn.

v.d.L.

hart. Waar het hart door de almacht van Gods genade verbroken wordt, krijgt het zelf de schuld.

Hoe vol betekenis wordt dan de lijdende Borg onder de spot van het sanhedrin. Zelf had Hij profeteerd, dat Hij bespot zou worden. Maar Hij bidt niet om vuur van de hemel om de spotters te verteren. Hij verdraagt het tegenspreken van zondaren. Hij duldt en zwijgt als het Lam Gods. Hij is geblinddoekt maar Hij ziet! Hij ziet de Rechter in de hemel, Zijn Vader, Die van Hem betaling eist. Hij wordt geslagen als Borg voor een volk, dat het verdiend heeft in spot en hoon om te komen. Zo is Hij de hoogste Profeet, Die in alles gehoorzaam is aan de wil van Zijn Vader. Dan blinkt Hij hier in schoonheid voor arme zondaren, die door Zijn profetische bediening met het oog des geloofs Hem juist zó boven alles begeerlijk achten. Dan is er voor hen genade op Zijn lippen uitgestort. Om door Zijn Woord onderwezen te worden tot de kennis, die nodig is. Profeteer ons, Christus. Niet spottend, maar biddend, opdat Hij als Profeet hen onderwijzen zal. „Maak in Uw Woord mijn gang en treden vast”.

Zijn smaad en schande blijven niet vreemd in hun leven. Zij zullen Zijn voetstappen drukken om Zijnentwil. Doch het is niet tot hun schande. Zij worden erdoor geoefend om Zijn gezalfd aangezicht te aanschouwen en zelf met gezalfde aangezichten eeuwig God te prijzen.

D. Slagboom

om stonden zij nog niet in de volle ruimte van de bevrijding die in Christus is.

Want toen Barmhartigheid, even omziende, iets, dat wel het meest op een leeuw geleek, in pijlsnelle vaart zag naderen, wist zij zich niet te bergen. Het dier brulde met een hol geluid en bij ieder gebrul weergalmde de vallei en krompen hun harten ineen, behalve dat van de gids. Toen het naderbij kwam, ging Stoutmoedig in de achterhoede en liet de pelgrims voor zich uit gaan. De leeuw kwam in

vliegende vaart naderbij en Stoutmoedig be-
reidde zich voor om slag te leveren.
Nauwelijks bespeurde de leeuw, dat men op
ernstige tegenstand was bedacht, of hij trok
zich terug.

Bevelend spreekt de Heere bij monde van de
stoutmoedige Jakobus: „Wederstaat de duivel
en hij zal van u vlieden!”, opdat de beleving
daarvan gezocht zou worden in het ver-
trouwen op de Heere. In dat wederstaan door
niet op de vlucht te slaan is het volharden
door Zijn achtervolgende en inwerkende
genade.

Toen gingen zij weer voort en de gids ging
voor hen uit, tot zij kwamen aan de plaats
waar een diepe sloot door de gehele breedte
van de weg was gegraven, en eer zij wisten wat
te doen, zagen zij zich door een dikke mist
omringd, zodat zij geen handbreed voor zich
uit konden zien. „Ach”, zuchtten de pelgrims,
„wat nu te doen?” Maar hun gids zeide:
„Vreest niet, staat stil en ziet hoe ook dit
voor u ten einde zal gebracht worden!” Nu
hielden zij stand omdat hun pad geheel en al
belemmerd was. Telkens vernamen zij allerlei
geluiden, het één nog schrikwekkender dan
het andere; ook zagen zij door de nevel heen
nu hier dan ginds een rosse vuurgloed. „O”,
zeide Christinne tot Barmhartigheid, „wat
moet mijn arme echtgenoot hier doorgestaan
hebben! Ik had van deze plaats veel gehoord,
maar ik had er niet de minste voorstelling van.
En hij, de arme man, was hier geheel alleen en
dat bij nacht, en zijn vijanden bedreigden hem
zonder ophouden, alsof zij hem wilden ver-
scheuren. Velen spreken van de Vallei der
schaduw des doods, maar alleen hij, die er zelf
is doorgestaan, kan er iets van weten. Het hart
kent zijn eigen bittere droefheid. Het is hier
vreselijk!”

En toch, al kon Christinne van hetgeen zij in
haar eertijds van haar man gehoord had toen
hij het zo bang en benauwd had vanwege het
geweld der hel, de naakte werkelijkheid zich
niet indenken, zo was de ernst der zaak haar
evenwel bijgebleven. Daar overkwam haar in
deze vallei niet iets vreemds, zodat van het-
geen zij toen vernam, nu toch nog profijt
heeft. Wat men in zijn natuurstaat hoort,
zonder een recht besef van de geestelijke in-
houd, kan jaren later, gekomen tot de staat
der genade, toch nog zijn nut doen.

Maar anderzijds werden de pelgrims, nu zij
zelf in deze verschrikkelijke vallei verkeerden,
bemoedigd toen Stoutmoedig tot hen begon
te spreken vanuit zijn rijke levenservaring.
„Het is”, zo zeide hij, „als bij hen, die met
schepen ter zee afvaren, handel doende op
grote wateren. Zij dalen neder tot in de af-
gronden, het is als het zijn in het hart der zee
en als het nederdalen in de diepte der bergen.
Nu schijnt het alsof de aarde met haar boeien
ons voor altijd omkneelt. Maar dat zij, die
wandelen in de duisternis en geen licht
hebben, vertrouwen op de naam des Heeren
en zich vasthouden aan hun God. Wat mij be-
treft, zoals ik u reeds verhaalde, ik ben meer-
malen door deze vallei getogen, en op veel
zwaarder proef gesteld dan gij nu, en toch ziet
gij, dat ik er het leven heb afgebracht. Ik zeg
dit niet om mijzelf te verheffen, want
niemand is zijn eigen verlosser, maar ik twijfel
niet of wij zullen ook hier veilig doorgeholpen
worden. Laat ons Hem om licht bidden, die
onze duisternis in dag kan verkeren en die alle
machten der hel kan beschaamd maken”.

Nu bogen zij zich ter aarde en riepen tot de
Heere en God zond hun licht en uitkomst,
want er was nu geen beletsel meer op hun
weg, zelfs daar niet, waar zij zo even nog
waren tegengehouden door een kuil. Toch
waren zij de vallei nog niet ten einde. Dus
gingen zij verder, maar werden nu geplaagd
door een verschrikkelijke stank. „Het is hier
niet zo gemakkelijk”, zei Barmhartigheid tot
Christinne, „als bij de ingang, of in het huis
van Uitlegger of daar, waar wij het laatst ver-
toefden”.

De heerlijkheid, die de duisternis bedekte,
werd door het licht van Gods vriendelijk aan-
gezicht weer tevoorschijn geroepen, zodat de
vijanden, die vanuit de duisternis tevoorschijn
kwamen, de vlucht namen. Door alle tijden

heen heeft de Heere Zijn kinderen door ge-
loofsbeproevingen gebracht tot wasdom in het
geestelijke leven.

Maar desniettemin blijft de stank der onge-
rechtigheid, die opkomt uit de verdorvenheid
van ons bestaan, ons bij. Uit die onzalige
fontein komt nooit iets goeds voort, en dat
kwelt het leven der genade totdat u in heer-
lijkheid wordt opgenomen.

„O”, hernam één der knapen, „het is niet zo
erg hier door te trekken dan hier altijd te
moeten vertoeven! Ik geloof, dat één der
redenen, waarom wij door deze onaangename
weg heen moeten, deze is, dat het huis, waar
wij hopen aan te komen, voor ons te heer-
lijker zijn zal”.

Een opmerking, die wij hebben ter harte te
nemen in de duisternis, die verschrikt, en in
de banden die knellen. Op het noodgeschrei
van Zijn ellendigen komt de Heere uit kracht
van Zijn onveranderlijke trouw altijd weer de
deur der hoop te openen, wat in de buitenste
duisternis ten enenmale onmogelijk is. De weg
naar Sion loopt door het dal van de scha-
duwen des doods, opdat wij met des te meer
verwondering de heerlijkheid van het leven en
de glans van het licht zouden prijzen.

„Goed gezegd, Samuël”, zei de gids, „gij
spreekt als een man!” „Dit weet ik”, hernam
de knaap, „als wij hier doorheen zijn, zal ik
het licht en een goede weg meer op prijs
stellen dan ik ooit heb gedaan”. „Heb nog een
poosje geduld”, zei de gids, „dan zijn wij er
door heen”.

Zo togen zij verder en Jozef vroeg: „Kunnen
wij het einde dezer vallei nog niet spoedig
zien?” „Kijk, vlak voor uw voeten”, waar-
schuwde de gids, „want gij zult weldra te
midden van de strikken zijn”. Zij keken dus
voor hun voeten, terwijl zij voortgingen. Toen
zij nu tussen de strikken gekomen waren,
zagen zij in een sloot aan hun linkerhand een
man liggen, wiens vlees geheel verscheurd was

en vaneen gereten. Toen zei de gids: „Dat is
een zekere Achteloos, die deze weg ging. Hij
heeft daar al een hele tijd gelegen. Er was een
zekere Oplettend bij hem toen hij gegrepen en
gedood werd, maar deze ontkwam aan hun
handen. Ach, gij zoudt niet geloven hoe velen
er reeds zijn omgekomen, en toch gaan zo-
velen achteloos op reis zonder zich om een
goed geleide te bekommeren. De arme Pel-
grim! hoe is hij nog veilig hier doorge-
komen! Maar hij was een beminde des
Heeren en hij had goede moed, anders was hij
het verderf wis niet ontkomen!”

Luister naar de vermaningen van de Heere,
oefen u in de onderhouding van de godzalig-
heid, om altijd een onergerlijke consciëntie te
hebben bij God en de mensen. Verzuim het
niet, want dat doet ons achteloos en zorgeloos
staan tegenover de gevaren, die ons omringen,
waarvan de vijanden gebruik weten te maken.
Een zekere Oplettend ontkwam aan de
handen van de vijand. Denk er om dat horen,
zien en zwijgen hier van grote betekenis is.
Luister met de meeste oplettendheid naar de
onderwijzingen en vermaningen des Heeren.
Bewaar ze in de binnenkamer van uw ge-
heugen. U hebt een parate kennis nodig om er
op elk ogenblik gebruik van te kunnen maken
in uw strijd tegenover de vijand en in uw ijver
voor de naam en zaak des Heeren. Zie of er
geen strikken zijn gespannen voor uw voeten
om u ten val te brengen. Zwijg als de vijand
met u wil redeneren. Dat probeert hij om uw
aandacht af te trekken van de rechte wegen
des Heeren. Zijn listen mogen u niet on-
bekend zijn, want de vijand is sluw en slecht,
hij gaat altijd met leugen en bedrog te werk.
Geef acht op de grote zaligheid, die ons van
dag tot dag wordt aangeboden en aangeprezen
vanuit het Woord des Heeren, om met Achte-
loos niet om te komen in achteloosheid.

Nijkerk

R. Kok

HET LIED IN DE EREDIENST

10.

De nieuwe berijming een verbetering? 2.

Er is wel eens opgemerkt, dat de jongeren van
de oude berijming niet veel begrijpen. De
nieuwe berijming zal hen meer aanspreken. Zij
is ook begrijpelijker. In de berijming van 1773
komen verouderde woorden voor. Woorden,
die wij niet meer gebruiken. Komen die nu
echt niet meer voor in de nieuwe berijming?
De vorige keer hebben we u al op enkele
woorden gewezen. Nu denken we aan Ps.
83 : 5. Daar lezen we het woord „tempeest”.
En in Ps. 100 : 3 het woord „gebenedijd”. En
in Ps. 79 : 3 het woord „schofferen”.
Onbegrijpelijk zijn ook de volgende strofen,
Ps. 45 : 6a:

Zie niet meer om, de bedding der geslachten
Heeft zich verlegd, volg nu met uw gedachten
De toekomst in de stroom van 's konings bloed
Tot waar uw geest uw kinderen ontmoet.

Niemand is er, die dit vatten kan. „Volg met
uw gedachten de toekomst in de stroom van
's konings bloed”. Ook heeft de „bedding der
geslachten” zich niet verlegd. Hierin vinden
we ook geen weergave van de bijbeltekst.
Onjuist zijn ook de volgende regels: God stijgt
blinkend schoon, met gejuich ten troon. Ps.
47 : 2.

De onberijmde tekst luidt: God vaart op met
gejuich, de Heere met geklank der bazuin”. In
Ps. 17 : 3 lezen we: „Behoed de appel van Uw
oog”. De gedachte, dat God de appel van Zijn
oog moet beschermen is absurd. De bedoeling
is, dat God de gelovige moge beschermen, zo-
als een ooglid de oogappel beschut.
Een volgend voorbeeld, waaruit blijkt, dat de
grondtekst niet zuiver weergegeven is, is Ps.
119 : 4. In de nieuwe berijming staat:

Waarmee bewaart de jeugd haar bloem, haar eer,
Hoe vindt de mens reeds vroeg de rechte paden?

In de grondtekst lezen we echter niets van
bloem en eer! De Statenvertaling heeft:
Waarmede zal de jongeling zijn pad zuiver

houden? Ook de nieuwe vertaling spreekt
niet van bloem en eer. Daar lezen we: Waar-
mede zal de jongeling zijn pad rein bewaren?
Ons inziens geeft de berijming van 1773 de
grondtekst nog het beste weer door te zeggen:
Waarmede zal de jongeling zijn pad, door
ijdelheên omsingeld rein bewaren?
Niet geheel juist vinden we volgende regels:

Hij houdt zijn leven onbesmet, wanneer Hij
zich door God en Zijn gebod laat raden.

Het woord „raden” bevredigt niet.

Aanmerkingen hebben we ook op de laatste
regel van het vers: „Leid mij niet af ter zijde
en ten kwade”. Deze zin moet de vertolking
zijn van het gebed van de dichter: „Laat mij
van Uw geboden niet afdwalen”.

De Schriftgetrouwheid blijkt meer in de oude
berijming: „Laat mij van 't spoor in Uw ge-
boon vervat, niet dwalen, Heer”, laat mij niet
hulp'loos varen”.

De regel uit de nieuwe berijming is in strijd
met de Schrift. Immers God verzoekt
niemand. Jak. 1 : 13. Wat de dichter aan de
Heere vraagt komt in de gestelde regel beslist
niet uit. Hij bidt: „Heere, behoed mij voor
afdwalen”.

Een volgende onjuistheid vinden we in
Psalm 134 : 3. Een zeer bekend vers, dat bij
bijzondere gelegenheden nogal eens gezonden
wordt. Een vers ons allen bekend. Ook de
kinderen. De onberijmde tekst luidt: „De
Heere zegene u uit Sion, Hij, Die de hemel en
de aarde gemaakt heeft”. De nieuwe berijming
geeft aan:

Uit Sion, aan de Heer' gewijd
Zegene u Zijn heiligheid
Hij, Die hemel en aarde schiep
Hij is 't Die u bij name riep.

Het onderwerp „de Heere” is vervangen door
„Zijn heiligheid”. Terecht merkt iemand op:
„Dit doet denken aan Zijne Heiligheid de

paus". Voor het: „Hij is 't, Die u bij name riep" geeft de bijbeltekst geen grond. Het is een opvulling. Wordt hier gedacht aan Jesaja 43:1: „Maar nu, alzo zegt de Heere, uw Schepper, o Jakob, en uw Formeerder, o Israël, vrees niet, want Ik heb u verlost; Ik heb u bij uw naam geroepen, gij zijt Mijn", dan wordt de algemene verzoeningsleer ontdekt, want die tekst geldt alleen Zijn volk. Allen, die de inwendige roeping kennen en bedeed zijn met genade. Die algemene verzoeningsleer ontdekken we zeker in Ps. 103:5.

Zoals een vader liefdevol zijn armen, Slaat om zijn kind, omringt ons met erbarmen, God onze Vader, want wij zijn van Hem; Hij, Die ons Zelf uit aarde heeft genomen, Hij weet, dat wij, uit stof aan 't licht gekomen slechts leven op de adem van Zijn stem.

De bijbeltekst laat horen: „Gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt Zich de Heere over degenen, die Hem vrezen". Van het vrezen des Heeren laat de nieuwe berijming niets horen. We lezen en daarom zullen we moeten zingen: God onze Vader, want wij zijn van Hem. Dit vers aksepteren we niet. Het geeft de tekst niet weer en is zelfs in strijd met het Woord van God en met de belijdenis. Van nature hebben we allen dezelfde vader. Jezus zegt het: Gij zijt uit de vader der leugenen en doet zijn wil. Alleen door het herscheppende en toepassende werk des Heeren wordt en is God onze Vader.

Ook raakt het ons, dat verschillende malen de kernbegrippen gerechtigheid, recht, zonde, schuld en bekering niet uitkomen in de berijming, o.m. kan dit aangetoond worden uit de psalmen 32 en 51. Ook wordt wel eens een kerntekst weggelaten. In Ps. 38:19b lezen we: „Ik ben bekommerd vanwege mijn zonde". De nieuwe berijming laat slechts dit horen: „Want ik ben ten einde raad", Ps. 38:10.

Uit de enkele steekproeven blijkt, dat de nieuwe berijming zoals die voor ons ligt geen verbetering is.

M. C. Tanis

Naar de Catechisatie 69.

DE WEG DER VERLOSSING (1)

Er is dus een tweërlei beschouwing, zienswijze, over het genadeverbond. Enerzijds wordt het genadeverbond vereenzelvigd met het verbond der verlossing of ook genoemd „de raad des vredes" (naar supra-lapsarisch standpunt) en anderzijds ziet men beide verbonden van elkander onderscheiden (naar infra-lapsarisch standpunt).

De eerste zienswijze (vereenzelviging) deelde ook Dr. A. Kuyper. Zij hing samen met zijn spekulatief denken. Kuyper ging uit van een kennis Gods, welke achter de Bijbel ligt en van een kennis Gods in de Bijbel. Door beoefening van de kennis van God „achter" de Bijbel dringt men door tot de eeuwigheid om van daaruit de dingen en zaken te stellen. Vandaar Kuypers leer over de „rechtvaardigmaking van eeuwigheid", waarbij hij tot de stelling kwam, dat de uitverkorenen al als „gerechtvaardigd" geboren worden.

Comrie spreekt in zijn „brief over de rechtvaardigmaking" ook van een eeuwige rechtvaardigmaking. Maar dan bedoelt hij die als liggende „in het besluit Gods". Dit is iets anders dan de daad Gods, als vallende in de tijd.

Het is nu uit dit tweërlei standpunt over de kennis van God te verklaren, dat Kuyper kwam tot zijn zienswijze over de veronderstelde wedergeboorte, over een wedergeboorte zonder het Woord (de onmiddellijke wedergeboorte, in engere zin) waarbij reeds de kiem ervan gelegd wordt vóór of in of na de doop en die pas jaren later kan komen tot ontwikkeling, de z.g.n. „sluimerende" of „slapende" wedergeboorte.

Deze „veronderstelde wedergeboorte"-idee is door zijn zoon, Kuyper Jr., nader uitgewerkt en is zo geworden tot een „systeem".

We lezen in het vierde punt van de besluiten van de synode der Gereformeerde Kerken van 1905: „En wat het vierde punt aangaat, de veronderstelde wedergeboorte verklaart de synode, dat volgens de belijdenis dezer kerken HET ZAAD DES VERBONDS krachtens de beloften Gods te houden is voor wedergeboren en in Christus geheiligd".

„De beloften des verbonds" worden door deze synode dan gezien als alleen voor de uitverkorenen en het „in Christus geheiligd" als een innerlijke heiliging.

Het zou ons echter weer te ver afvoeren van onze lessen, wanneer we op deze dingen nader zouden ingaan.

We wilden alleen even laten aanvoelen tot welke gevolgen het standpunt van een „tweeverbonden" leer leiden moet, indien men dit konsekwent doortrekt, namelijk tot „veronderstelling". Denk b.v. aan de kinderdoop. Het is naar Schrift en belijdenis, dat de kinderen worden gedoopt op grond van de „beloften Gods". Handel. 2:39; Kol. 2:11 en 12, waar de apostel verband legt tussen de besnijdenis en de doop. Gelijk de besnijdenis is ook de doop een zichtbaar teken en zegel van Gods beloften (Heidelb. Catechismus, zondag 25, vr. 66).

Wanneer we nu de doop aan kinderen bedienen op grond van de beloften Gods, geldend alleen de uitverkorenen, moet men dan niet komen tot „veronderstelling"? Want wie kan weten of het kind uitverkoren is?

We vragen verder: Als men de doop ziet als een verzegeling van innerlijke genade, moet ook dit standpunt niet leiden tot „veronderstelling"?

En hoe was het bij de besnijdenis onder het oude verbond? Waar geeft de Schrift het aan, dat men de kinderen besneet op grond van veronderstelling? Duidelijk blijkt, dat de vaders van het oude verbond de kinderen besneeden op grond van de objektieve beloften Gods. Zie Genesis 17. „En Ik zal Mijn verbond oprichten tussen Mij en tussen u en tussen uw zaad na u in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u te zijn tot een God en uw zaad na u" (vs. 7) en in vers 10b: „dat al wat mannelijk is, u besneeden worde".

Om aan de moeilijkheid te ontkomen, heeft men het verbond met Abraham willen stellen als een z.g.n. „volksverbond". Maar daarmee gaat men ten deze Oud en Nieuw Testament om elkaar scheiden, althans wat het genadeverbond betreft. Hierover iets in een volgende les, waarin we dan nader wensen te wijzen op de praktische beleving van het verbond, waar het ten slotte voor een ieder op aankomt.

Urk

v.L.

GA

We ontvingen no. 1 van jaargang 1 van deze uitgave van deputaten voor de evangelisatie van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Het blad is in de plaats gekomen van „De Frontlinie", maar wil meer bieden.

De naam is ontleend aan teksten als Mattheüs 10:7, 22:9 en 28:19. Daarin is sprake van een ambtelijke opdracht. Daarom lijkt ons de naamgeving niet juist toe. Het blad is immers voor de evangelisatie-arbeid bedoeld en dat is geen ambtelijke arbeid.

Dit eerste nummer heeft tot inhoud de volgende artikelen: een nieuw blad, waarom GA?, wat biedt GA?, de gaande en de komende redactie, wat wenst u?, informatie, kerk en rekreatie, van één naar twee, penningmeester en administratief. We achten het niet nodig op één en ander afzonderlijk in te gaan.

Dat er aan evangelisatie wordt gedaan is nodig. We kunnen er in komen, dat het van belang is stimulerend op te treden. De hoofdzaak is echter, dat op een rechte wijze geëvangeliëerd wordt. Daarvoor is eigenlijk helemaal geen bepaalde organisatie nodig. Onze catechismus spreekt erover in het stuk der dankbaarheid. Daar gaat het dus over hen, die uit hun ellendigheid, zonder enige verdienste hunnerzijds, alleen uit genade, door Christus verlost zijn. Er wordt gevraagd waarom zij nog goede werken moeten doen. In het antwoord wordt daarvoor o.a. aangevoerd, „dat door onze godzalige wandel onze naasten ook voor Christus gewonnen worden". Gods kinderen evangeliseren op hun wijze in alle eenvoudigheid. We hebben meermalen gehoord van gevallen, waarin de Heere één van Zijn kinderen gebruikte, wanneer die mocht wijzen op de noodzakelijkheid van de bekering tot God, om anderen te brengen op de weg des eeuwigen levens. Daar zijn sprekende voorbeelden van te noemen. Dan gaat het spontaan als de Heere de gelegenheid daarvoor geeft.

Overigens kunnen we verwijzen naar de artikelen van onze medewerker A.B.

B.

Voor de jeugd

Beste jongelui!

We hebben vijf artikelen geschreven over het „dominee worden". Daar zou natuurlijk nog veel meer over te schrijven zijn. We hebben ook daarom helemaal niet de gedachte alle vragen, die er op dit terrein liggen, te hebben beantwoord. We zijn ook niet van mening, dat we over deze materie het laatste woord hebben gesproken. Doch we kunnen er hier voorlopig niet mee verder gaan. Er zijn nog zoveel andere dingen, die om aandacht vragen. En daar willen we dan nu ook aandacht aan geven.

Uit de korrespondentie bemerken we steeds, dat veel lezers, ook jonge lezers, verdriet, dat ons blad Bewaar het Pand, maar eens in de veertien dagen verschijnt. Men zou het gaarne elke week zien verschijnen. Nu, daar is de redactie ook niet afkerig van. Maar het moet natuurlijk ook mogelijk zijn. En dat zou het b.v. worden als elke abonnee er nog één of meerdere abonnees zocht bij te krijgen. Velen geven het blad door aan anderen. En dat is natuurlijk prachtig. Het wordt zodoende door veel meer mensen gelezen dan er abonnees zijn. Maar het zou nog mooier wezen als al die mee-lezenden, die toch ook mee-levenden zijn, zelf abonnee werden. Voor de kosten behoeft men het vandaag echt niet te laten. Voor f 7,- per jaar weet je alles. Het is haast niet te geloven, dat je in deze tijd voor zo weinig geld, nog zo veel kunt krijgen. Velen betalen dan ook meer, zonder dat het hun gevraagd wordt. De administrateur neemt daar steeds dankbaar notitie van.

Ik dacht dat hier voor onze jonge vrienden en vriendinnen wel eens een taak kon liggen. Het is ook een nuttige vrije tijdsbesteding. Ik ben geen dichter, maar het volgende rijmpje is toch wel de overweging waard:

Bewaar het Pand!
Ga met deze krant,
Door het hele land,
En.... maak iedereen tot klant.

Afgesproken!

De laatste artikelen hadden bijzonder betrekking op jonge vrienden. Misschien hebben de vriendinnen wel gedacht: Voor ons is daar niet veel bij. Wij kunnen toch geen dominee worden. Neen, als je overeenkomstig Gods Woord wilt leven, dan is dat bijzondere ambt voor vrouwen/meisjes niet weggelegd. Dat wil echter niet zeggen, dat er op dit terrein voor meisjes niets is te doen. Zij behoren ook tot de gemeenten, die door mannelijke voorgangers bediend worden. En door wie ze nu in de prediking gediend worden, is voor hen ook van de grootste betekenis. Wanneer dat een dominee is met een vol hoofd en een leeg hart, dan zal hun ziel daar moeilijk wel bij kunnen varen. Want dan wordt hun de volle raad Gods tot hun zaligheid niet verkondigd. Men wordt dan met een „aangepaard geloof", „de kou" ingestuurd.

We denken ten deze aan het volgende: We ontmoetten eens een jong meisje, dat van de wereld in de kerk was terecht gekomen. Ze had verkering met een kerkse jongen. Deze had het geloof, naar hij dacht. En dat meisje moest natuurlijk ook zo ver komen. Daarom ging ze naar de catechisatie, waar de dominee haar vertelde, elke week weer, dat ze geloven moest. Dat is natuurlijk op zichzelf een waarheid, waar niets op af te dingen valt. Doch hoe dat nu allemaal in z'n werk gaat en functioneert dat is haar blijkbaar nooit verteld. Want ze bleef met de vraag zitten: Hoe moet dat nu eigenlijk? Ik vind geloven maar moeilijk. Je kunt toch zo maar niet geloven? En: Wat moet ik geloven? Deze en meer vragen vormden haar probleem. Ze dacht: Ik zal het eens aan mijn verloofde vragen. Want die was kerks.... en dus gelovig! Hij zou het wel weten. Zij kwam daarom met haar moeilijkheden, in een vertrouwelijk ogenblik, bij hem terecht.

Deze was er echter niet van gediend om over zulke zware onderwerpen te praten. Zijn ant-

woord op al haar vragen was daarom kort: Ach meid, geloof het nu maar!

En dat sloeg in. Ze vertelde mij, dat ze toen „het maar is gaan geloven” en daardoor tot rust gekomen was.

Ik ben echter bang, dat ze heden ten dage nog niet weet wat geloven is en wat ze nu eigenlijk gelooft.

En zo zijn er helaas maar al te veel, die geloven zonder dat ze er enig begrip van hebben wat dit nu eigenlijk inhoudt. Ze hebben nooit God leren kennen zoals Hij Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft. Ze hebben ook nooit geleerd, dat ze voor God niet kunnen bestaan, vanwege hun eigen zondig bestaan. Hun totale verdorvenheid is hun een gans onbekende zaak.

O zeker, dat staat nog wel in de belijdenis. Men leert dat ook nog wel uit het hoofd. Men zegt het zelfs dapper op, doch zonder de minste indruk, van wat men zegt.

Als men het dan gaat verklaren, dan komt helaas dikwijls openbaar, dat men daar niets van hebben moet. Want dat de mens „niet helemaal deugt” dat stemt men nog wel toe. Maar dat hij voor God „helemaal niet deugt”, vindt men te erg. Misschien zijn er onder jullie die dit wat ingewikkeld gezegd vinden. Ik zou zeggen: Lees het dan nog maar eens goed over en denk er ernstig bij na. De eerste uitdrukking, dat de mens „niet helemaal deugt”, wil zeggen, dat hij niet volmaakt is. Hij heeft zijn fouten. Natuurlijk! Die hebben we allemaal.

Men spreekt ten deze ook maar graag in het algemeen. Op het persoonlijke is men ook niet zo gesteld. Maar om nu te zeggen dat de mens „helemaal niet deugt”, dat hij gans verdorven is, „ganselijk onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad”, dat is te erg. Een mens moet je niet zo laag wegzetten. Het is om hem alle moed te doen verliezen. Hij kan zelf heus nog wel wat. En men doet ook nog heel wat. Men gaat dan allerhande dingen opnoemen. Men bidt en dankt. Men leest Gods Woord en gaat naar de kerk. Liefst maar één keer natuurlijk en dan moet het nog niet te lang duren ook. Een uur is lang zat. „Onze dominee zegt het zelf”. Je moet van die „hele lange zondag” voor jezelf toch ook nog wat overhouden. Je kunt toch niet de hele dag in de kerk zitten. Je kunt in de natuur toch ook God wel dienen, vooral als het mooi weer is. Je mag er dan best op uit trekken. We hebben een fijne vereniging. We gaan wel eens weekenden weg. We slapen dan gezamenlijk, jongens en meisjes door elkaar, in een schuur op een boerderij. We gaan 's morgens naar de kerk. 's Middags doen we spelletjes. Voetballen en zo, en 's avonds hebben we samenkomst. O zo gezellig! Laat in de avond gaan we dan naar huis, met de trein desnoods. Waarom niet? Dat ding rijdt toch! Enz.

Over „doen” gesproken. We doen nog veel meer. We werken voor de bazar. We geven aan Biafra. Vloeken doen we niet. Drinken ook niet. We sparen postzegels voor de zending. En.....

En ik zeg maar, dominee, als je al die dingen doet, dan heb je dat niet van jezelf. Dan ben je echt wel een gelovige. Dan mag je heus wel geloven dat het met je in orde komt. We zijn tenslotte toch geen heidenen ook. We zijn nete..... gereformeerde jonge mensen (die puntjes moeten jullie zelf maar invullen). Neen dominee, dat een mens „helemaal niet deugt”, neemt u het mij niet kwalijk, dat ik het zeg, maar dat ben ik echt niet met u eens. Zo wordt er geredeneerd. Zo maak ik het mee op het brede terrein van het kerkelijke leven. Men praat zichzelf het geloof aan. En men komt nooit tot de ontdekking van het geheim, dat een zondaar „alleen uit genade” zalig wordt. De farizeër uit de gelijkenis bracht het er nog beter af dan al degenen die op bovengenoemde wijze redeneren. Want die deed heel veel dingen niet „naar de wet”, die er vandaag best mee door kunnen.

Dit alles is mede een gevolg van de prediking. En daarom ligt er ten opzichte van a.s. dominees een taak, ook voor de meisjes, n.l. om te bidden of God Zijn kerk wil zegenen met zodanige voorgangers, die hem eerlijk behandelen, naar het Woord van God.

Degenen, die het eerlijk om God te doen is, willen ook niet anders dan eerlijk behandeld worden. Die voelen ook wel aan, hoeveel waardevols, voor het uiterlijke leven, er in het bovengenoemde nog mag schuilgaan, dat men zo God niet ontmoeten kan.

Daar moet echt iets anders voor gekend worden.

Ik hoop, beste vrienden, dat jullie hart daarnaar uitziet.

Doch mijn blad is weer vol. Tot de volgende keer.

Hartelijke groeten van jullie aller vriend

Ds. H. C. v.d. Ent

Boekbespreking

De bouwmeester en zijn bruid door P. de Zeeuw JGzn. N.V. Uitgeverij „De Banier”, Vianen.

Dit boek bevat een historisch verhaal uit de Middeleeuwen, uit de tijd toen de Utrechtse domtoren gebouwd werd. Hoofdpersoon is Maarten Gevaerts, die al jong wees was en in een klooster kwam onder de zorg van pater Clement. Maarten was zeer eezuchtig, wilde een beroemd bouwmeester worden en kwam daardoor hoe langer hoe meer in de strikken van satan. De Zeeuw beschrijft dit alles spannend. Aan het einde wordt het nog goed.

De schrijver laat Maarten de domtoren bouwen. Hij maakt daarbij gebruik van het feit, dat de werkelijke bouwer niet bekend is. Bij het lezen kwam de vraag op, of het mogelijk is te achten, dat een jongeman, die alleen les van een monnik in bouwkunde heeft gehad, plannen kan maken voor een dergelijk belangrijk bouwwerk en dan nog wel zulke plannen, dat zijn ontwerp als het beste gekozen wordt. En: hoe kan iemand zonder enige ervaring in de uitvoering van werken de bouw van zo'n werk leiden?

Bij de beoordeling van het geestelijk gehalte willen we er rekening mee houden, dat het boek gaat over een tijd vóór de Reformatie.

We hebben hier goede lectuur voor onze jeugd. Het boek kost in geplastificeerde band f 7,80.

Het bloedkorale halsnoer door Dr. J. C. van der Does. N.V. Uitgeverij „De Banier”, Vianen.

De schrijver tekent een periode uit de tachtigjarige oorlog in de vorm van een verhaal. Voorzover we dit kunnen beoordelen hebben we hier een beschrijving, die nauwkeurig weergeeft de omstandigheden en de verschillende situaties, die voorkwamen. Dr. Van der Does moet zich wel goed op de hoogte gesteld hebben van alles wat van belang kon zijn vóór hij zijn verhaal kon uitwerken.

Het boek handelt vooral over een jonge boerenzoon, die door de baldadigheid van de Spaanse soldaten zijn ouders en zijn ouderlijk huis en alle bezit verliest. Alleen een zuster blijft aan de gewelddadigheid ontkomen te zijn. Maar eerst na vele jaren komen broer en zuster weer met elkaar in aanraking. Daarbij speelt het bloedkorale halsnoer een belangrijke rol. Na het verlies van alles sluit de jongen zich bij de geuzen aan. Hij gedraagt zich onverschrokken. Hij heeft allerlei belevenissen. We lezen van het beleg van Haarlem, het ontzet van Leiden en van andere belangrijke feiten, waarbij de hoofdpersoon van het verhaal min of meer betrokken is.

Het boek is vlot geschreven en vraagt alle aandacht van het begin tot het eind. Het geeft ons enig inzicht in de strijd, die onze vaders hebben moeten voeren om vrij te worden van de Spaanse overheersing. Het is goed, dat we dit onthouden en dat we bedenken, waartoe we nog de vrijheid mogen bezitten.

We kunnen dit boek van harte aanbevelen.

Het telt 180 blz. en kost in geplastificeerde band f 7,50.

Stemmen uit Genève, preken, artikelen, brieven enz. van Johannes Calvijn. Uitgave van de Gereformeerde Bibliotheek te Goudriaan.

In december 1969 verschenen de bundels 9 en 10.

De 9e bundel bevat zes preken van Calvijn over Job van 4 : 6-5 : 16. De preken over Job, die hieraan voorafgaan, verschenen eerder in deze serie. De bedoeling van de uitgeefster is nog meer preken over Job op te nemen in latere bundels. Met belangstelling zien we daarnaar uit. Calvijn behandelt de stof op de hem eigen wijze. Er zit veel lering en vertroosting in. Het bezwaar tegen deze manier van uitgave is, dat de preken over Job over verschillende bundels verdeeld worden, die niet op elkaar volgen. We vermoeden, dat de uitgeefster deze methode volgt om ook andere werken van Calvijn te doen verschijnen, wat voorlopig niet mogelijk zou zijn wanneer eerst alle preken over Job het licht moesten zien. De 10e bundel bevat in hoofdzaak een verhandeling, die aantoont wat een gelovig man moet doen die de waarheid van het evangelie kent wanneer hij onder de papisten is, vervolgens een verontschuldiging aan Nicodemieten, wegens de klacht die zij inbrengen over zijn al te grote strengheid en een traktaat van het Heilig Avondmaal. Volgens de vertaler is het eeuwen geleden, dat dit traktaat in onze taal verscheen. Ook in deze bundel komt veel goeds voor.

We kunnen de lezing van harte aanbevelen. Elk nummer kost f 3,-.

Jaarverslag 1969 van de Nederlandse Vereniging tot bevordering van de Zondagsrust en de Zondagsheiliging.

Deze vereniging is zeer actief. Het feit, dat deze activiteit nodig is, wijst op het ontstellende van de ontheiliging van de dag des Heeren. In het ten geleide schrijft de voorzitter: „Met steeds groter verontusting moeten wij de toenemende Godsmiskening gadeslaan, welke zich openbaart temidden van ons volk. Tengevolge hiervan neemt ook de ontheiliging van de dag des Heeren hand over hand toe, ook door het belijdend christendom. In vele opzichten geldt hetgeen de profeet heeft gesproken: „Zij hebben Gods Woord verworpen, wat wijsheid zouden zij nog hebben?” Wat vroeger nog als zonde werd aangemerkt is geen zonde meer. Dit vloeit voort uit de omstandigheid, dat de levende vreze des Heeren zo gemist wordt. Onder een schijn van recht wordt alles goedgepraat”. Het doet goed, dat de vereniging op dit gebied alles doet wat

zij kan om te waarschuwen en terug te roepen tot Gods Woord. Het verslag, dat gaat over de periode van september 1968 tot september 1969, licht ons uitvoerig in. Dit verslag is op aanvraag kosteloos te verkrijgen bij het secretariaat Schraa 7 te Ederveen. Laat ieder, die er nog geen kennis van genomen heeft, het aanvragen en lezen. Deze arbeid moet onze belangstelling hebben.

B.

Heden behaagde het de Heere uit ons midden weg te nemen, in de hoop des eeuwigen levens, mijn innig geliefde man, onze zeer geliefde vader en grootvader

MAARTEN JACOB DRIESSE
echtgenoot van Jobje Sprong

in de ouderdom van 75 jaar en 10 maanden.

Jesaja 1 : 18

Middelharnis:	Wed. J. DRIESSE-SPRONG
Rotterdam:	Iz. DRIESSE
	C. J. DRIESSE-DEN HOED
Middelharnis:	Wed. A. BOETER-DRIESSE
Dedemsvaart:	A. KALIS-DRIESSE
	A. KALIS
Ouddorp:	T. A. SPERLING-DRIESSE
	P. SPERLING
Middelharnis:	E. KATER-DRIESSE
	N. KATER
Alblasserdam:	J. A. DRIESSE
	E. A. DRIESSE-WEBER
Middelharnis:	M. DRIESSE
	T. E. DRIESSE-MANS
	L. DRIESSE
	L. DRIESSE-PEEMAN
	A. DRIESSE
	G. DRIESSE-TROOST
Ede:	B. DRIESSE
	A. DRIESSE-VIERBERGEN
Veenendaal:	A. ZWANKHUIZEN-DRIESSE
	D. ZWANKHUIZEN
Ouddorp:	L. TANIS-DRIESSE
	Joh. TANIS
	EN KLEINKINDEREN

Middelharnis, 11 februari 1970
Oostvoorgors 41

De begrafenis heeft plaats gehad zaterdag 14 februari des n.m. 2 uur op de algemene begraafplaats te Middelharnis.

De Raad van de Chr. Geref. Kerk te Middelharnis deelt u met droefheid mee, dat de Heere uit de kring van onze gemeente heeft geroepen tot de rust, die er overblijft voor het volk van God, onze oud-ouderling, broeder

MAARTEN JACOB DRIESSE

op de leeftijd van 75 jaar.

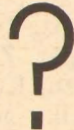
Met dankbaarheid gedenken wij de vele ambtelijke arbeid, door hem gedurende ca. 23 jaar met grote trouw en toewijding in het midden van onze gemeente verricht.

Sterke en trooste de Heere de familie in dit voor hen zo smartelijke verlies.

Namens de kerkeraad,
Ds. P. ROOS, praeses
T. VAN DIJREN, scriba

Middelharnis, 11 februari 1970

**ROOS
HAARUITVAL
HAARZIEKTE**

Vraagt inlichtingen over Alfaga-kuur!

J. ROSMAN — Bernhardstraat 17 — NIJKERK

Bent u te zwaar? Onze

VERMAGERINGSKRUIDEN

brengen uw gewicht weer op het juiste peil. GEEN chemische bestanddelen, maar puur natuur!
Maandkuur f 6,75 (alles inbegrepen).

DROGISTERIJ SIKKING

BARREVOETESTRAAT 5 — HAARLEM
Telef. 023-312882 — Giro 190609

HOTEL DREYEROORD

OOSTERBEEK (08307-3169)